

פרשת נח - תשס"ה

ביני תלמי

מוזרות משהו הן דרכי האל.

בא ויוצא מהיכלותיו, בונה ומחריב עולמות.

בראשית ברא אלוהים את השמים והארץ, והארץ הייתה גן עדן עלי תהום ורוח אלוהים מתהלכת בין עצי הגן לרוח היום. ואחר כך היה גם אדם והייתה חוה והייתה ארץ הגזרה של בזיעת אפיקך תאכל לחם ובעצב תלדי בנים ואל אישך תשוקתך ולפתח חטאת רובץ. והיו בני האלוהים חומדים את בנותיו של אדם והיה נח והייתה תהום רבה ומבול וברית הקשת ומגדל וראשו בשמים – וגם בו שלח את ידו.

מוזרות משהו הן דרכי האל.

מה בכלל היה לו, לזה שיש לו הכל בעולמות האין-סוף שלו, לברוא את העולם הזה? היה לו משעמם שם לבדו? היה לו צורך להקים לו מגרש משחקים קטן? מין בית בובות כזה שיוכל לשחק לו לפני השינה?

חכמים היו אומרים שעולם האין-סוף הוא עולם של אין, ובריאה היא מעשה של יש מאין. זאת אומרת שאיפה שיש הכל אין כלום ואיפה שיש כלום יש איזה יש שמפריד יש מאין. זאת אומרת שמעשה הבריאה הוא מעשה של הבדלה. הבדלה בין חושך לאור, בין שמים לארץ, בין גן למדבר, בין חיות לסתם רמשים ובין בני האדם. רק שתי הבדלות שמר לו האל הטוב בבריאה ראשונה: דעת בין טוב ורע ובין החיים למתים. ואם היינו אוכלים קודם מעץ החיים, היינו נשארים לנצח בגן העדן המשעמם ההוא ואפילו לא היינו יודעים אם זה טוב, או רע.

אז אכלנו מן הדעת ועדיין איננו יודעים תמיד מה טוב ומה רע, מה נכון ומה לא נכון, מה מכוער ומה באמת יפה – אבל אנחנו יודעים, גם מבלי שאכלנו, להבדיל בין חיים למתים. ואנשים שאינם יודעים להבדיל בין טוב לרע יודעים לשחק ביניהם ובטוחים שהם צודקים כמו אלוהים.

מוזרות משהו הן דרכי האל.

מגן העדן גורשנו כי לא שמענו לו – בסדר, סיבה מוצדקת. זה שלא ידענו עדיין שזה מעשה רע לעשותו, הוא קו הגנה שיש בו מן ההגיון. אך זהו טיעון שהספיק רק להקלה בעונש.

המבול שירד עלינו לכלותנו, גם הוא היה בו צדק, ובינינו, היינו באמת מושחתים קצת מעל המידה. ואם היה זה בגלל בני האלוהים שחמדו את נשותינו היפות והולידו נפילים שהפילו את חתנתם על כל מבקשי הצדק – גם זה הוא קו הגנה

חמקני המנסה להטיל אשמה על מישהו אחר ולא היה בו די כדי לדחות את רוע הגזרה.

אבל למה, ריבונו של עולם, להחריב לנו את מגדל שלום הבבלי שלנו? למדנו את הלכת, אנחנו צדיקים גמורים, לא רבים, לא חומדים אשת רעהו, לא שותים, לא מעשנים, לא מקללים, לא מדברים בידיש שהילדים לא יבינו, לא עובדי אלילים, לא זובחים לעשתורת, לא זורקים אבנים, מחתתים חרבות לכף טייחים וחניתות לברזל בניין, מקדימים נעשה לנשמע כל בוקר ובערב מנשקים לאשת חוקנו והולכים לישון לפני התרנגולות – למה אתה הורס? למה אתה מגרש? למה אתה מבולל? למה אתה מבלבל? כואב לך שמסתדרים בלעדך, שמוצאים מים בלעדך, שהופכים לבנים לאבן בלעדך, שהופכים חימר לחומר בלעדך? ואם יש לנו מגדל שראשו בשמים, זה מאיים עליך? זה מפריע למלאכים להגיד בבוקר את כל מעלותיך ובערב להלל את מעשה ידך? – מה עובר עליך ריבונו של עולם, פחדת לאבד באבק של המלט את המפתח של הקפיץ המפעיל את הבורות בבית שבנית לך? מוזרות משהו הן דרכי האלוהים.

פעם לימדו אותי רבותי, שאם אני רוצה להבין, אני צריך לקרוא יותר טוב – אני מוכן לנסות.

בואו נראה מה כתוב: אצל נח כתוב כך "וַתִּשְׁחַת הָאָרֶץ לְפָנַי הָאֱלֹהִים וַתִּמְלֵא הָאָרֶץ חָמָס וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָרֶץ וַהֲנִיָּה נִשְׁחָתָה, כִּי הִשְׁחִית כָּל בָּשָׂר אֶת דְּרָכָו עַל הָאָרֶץ. וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְנֶחֱ קַץ כָּל בָּשָׂר בָּא לְפָנַי כִּי מָלְאָה הָאָרֶץ חָמָס מִפְּנִיָּהֶם וַהֲנִי מִשְׁחִיתֶם אֶת הָאָרֶץ" (בראשית, ו', י"א-י"ג). מילות המפתח הן חמס הבא מן השחיתות הבאה מן הבשר ועל כן העונש הוא השחתת כל בשר והשחתת הארץ המושחתת. הלכת שעל בני האדם ללמוד הוא ההתרחקות מן היצר ומן הבשר המביאים להשחתת הארץ. בני האדם המובלים על ידי היצר והבשר, אינם שונים מן החיות ועל כן גם העונש עצמו אינו מבדיל בין החיות לבני האדם וגורל כולם שווה.

ובמגדל בבל כתוב כך: "...וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ: הֲבָה נִלְבְּנָה לְבָנִים וְנִשְׂרָפָה לְשָׂרָפָה. וַתְּהִי לָהֶם הַלְבָנָה לְאַבָּן וְהַחֲמֵר הָיָה לָהֶם לְחֵמֶר. וַיֹּאמְרוּ: הֲבָה נִבְנֶה לָנוּ עִיר וּמִגְדָּל וְרֹאשׁוֹ בַשָּׁמַיִם וְנַעֲשֶׂה לָנוּ שֵׁם פֶּן נִפּוֹץ עַל פְּנֵי כָל הָאָרֶץ" (שם, י"א, ג-ד). אלוהים יורד ואומר: "הֲעַם אֶחָד וְשָׂפָה אַחַת לְכֻלָּם ... וְעַתָּה לֹא יִבְצֵר מֵהֶם כָּל אֲשֶׁר יִזְמֹוּ לַעֲשׂוֹת" (שם, שם, ה-ו'), והעונש בהתאם: "הֲבָה נִרְדָּה וְנִבְלָה שֵׁם שְׁפָתָם אֲשֶׁר לֹא יִשְׁמְעוּ אִישׁ שִׁפְתֵי רֵעֵהוּ. וַיִּפֹּץ יְהוָה אֶתֶּם מִשָּׁם עַל פְּנֵי כָל הָאָרֶץ וַיִּחְדְּלוּ לְבִנֹּת הָעִיר" (שם, שם, ז-ח). שפתם אחת והם נענשים שלא ישמעו איש שפת רעהו, הם בונים להם עיר ומגדל כדי להישאר מאוחדים ושלא יפיצו אותם, ונענשים שמפיץ אותם על פני כל הארץ ומפסיק את בנייתה של העיר. את

חטא הבשר הם הבינו, אך לא את חטאו של החומר. החימר, האבן, העיר והמגדל הופכים להיות מרכז עולמם, מרכז עיסוקם, מרכז חלומותיהם ומאוייהם. אם לא תיפרץ האידיליה הזאת של החומר, לא ימצא מקום לרוח. נגיד שזה נכון, אז להפיץ אותם, להפריד ביניהם, ליצור תרבויות רבות, זה יותר טוב? חוץ מזה, על הפירמידה של מאסלו לא שמעת? היו בונים את הפירמידה שלהם ואחר כך, למעלה מראשי המגדל היו מוצאים גם את מקומה של הרוח... לא? אכן, מוזרות משהו הן דרכי האל. הייתי שואל אותו בעצמי, בונה לי סולם לשמים (טוב, לא מלבנים, ממתכת), אבל אני עדיין פוחד שם מלהט החרב המתהפכת.